

УДК 631.15:338.33
JEL: Q10
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-270-275>

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВ – ВИРОБНИКІВ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

©2025 КАЛЬЧЕНКО М. М.

УДК 631.15:338.33
JEL: Q10

Кальченко М. М. Аналіз моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва

Стаття присвячена аналізу моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва. Визначено, що не існує однієї універсальної моделі, що гарантує успіх. В умовах обмежених ресурсів та зростаючих вимог до якості та екологічності продукції екстенсивні моделі зростання (збільшення обсягів за рахунок розширення ресурсів) є неефективними та нежиттєздатними в довгостроковій перспективі. Майбутнє тваринництва – за інтенсивними моделями, що базуються на підвищенні продуктивності та ефективності використання ресурсів через інновації, технологічну модернізацію та інвестиції в людський капітал. Найбільш прогресивною є модель сталого розвитку, яка інтегрує економічну ефективність з екологічною відповідальністю та соціальним благополуччям. Встановлено, що моделі зростання повинні враховувати не лише економічні показники, а й соціальну відповідальність та екологічний вплив. Доведено, що ефективне застосування моделей зростання значною мірою залежить від державної політики. Субсидії, пільгове кредитування, чітка законодавча база, розвиток інфраструктури та підтримка наукових досліджень є важливими факторами, що стимулюють розвиток галузі та допомагають підприємствам реалізовувати обрані стратегії зростання. Обґрунтовано, що підприємства, які демонструють високу адаптивність до мінливих ринкових умов, швидкість у прийнятті рішень та готовність до постійних змін і вдосконалень, мають найбільші шанси на успішне економічне зростання. Отже, аналіз моделей економічного зростання не просто дає теоретичні знання, а є практичним інструментом для управлінців та політиків, дозволяючи їм розробляти обґрунтовані стратегії, ефективно розподіляти ресурси та забезпечувати життєздатність і процвітання підприємств тваринництва в Україні та світі.

Ключові слова: економічне зростання, інновації, інвестиційна привабливість, моделі економічного зростання, підприємства-виробники продукції тваринництва, сталий розвиток.

Табл.: 1. Бібл.: 9.

Кальченко Микола Миколайович – кандидат економічних наук, докторант, Інститут тваринництва НААН України (вул. Тваринників, 1а, Харків, 61026, Україна)

E-mail: Jobua888@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2977-5049>

UDC 631.15:338.33
JEL: Q10

Kalchenko M. M. Analyzing the Economic Growth Models of Livestock Production Enterprises

The article is dedicated to the analysis of economic growth models of enterprises producing livestock products. It has been determined that there is no single universal model that guarantees success. Under conditions of limited resources and increasing demands for product quality and environmental sustainability, extensive growth models (increasing volumes by expanding resources) are ineffective and unviable in the long term. The future of animal husbandry lies in intensive models based on increasing productivity and efficiency in resource use through innovation, technological modernization, and investments in human capital. The most progressive model is sustainable development, which integrates economic efficiency with ecological responsibility and social well-being. It is determined that growth models should take into account not only economic indicators but also social responsibility and environmental impact. It is proved that the effective application of growth models largely depends on government policy. Subsidies, preferential lending, a precise legislative framework, infrastructure development, and support for scientific research are important factors that stimulate industry development and help enterprises implement their chosen growth strategies. It is substantiated that enterprises that demonstrate high adaptability to changing market conditions, speed in decision-making, and readiness for constant changes and improvements have the greatest chances for successful economic growth. Therefore, the analysis of economic growth models not only provides theoretical knowledge but also serves as a practical tool for managers and policymakers, allowing them to develop well-founded strategies, effectively allocate resources, and ensure the viability and prosperity of livestock enterprises in Ukraine and globally.

Keywords: economic growth, innovations, investment attractiveness, models of economic growth, livestock production companies, sustainable development.

Tabl.: 1. Bibl.: 9.

Kalchenko Mykola M. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, Livestock Farming Institute of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (1a Tvarynynykiv Str., Kharkiv, 61026, Ukraine)

E-mail: Jobua888@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2977-5049>

Актуальність теми зумовлена низкою факторів, які стосуються як внутрішніх процесів у галузі, так і глобальних економічних тенденцій. По-перше, тваринництво відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни.

Стабільне та ефективне зростання підприємств цієї галузі є запорукою наявності якісних продуктів харчування для населення. Аналіз моделей зростання дозволяє виявити чинники, що стимулюють розвиток, і ті, що його гальмують, що є критично

важливим для формування стратегій підтримки галузі.

По-друге, економічний розвиток підприємств тваринництва має значний мультиплікативний ефект на суміжні галузі економіки. Це включає виробництво кормів, ветеринарні послуги, переробну промисловість, транспорт і логістику. Економічне зростання в тваринництві створює попит на продукцію та послуги цих секторів, сприяючи загальному економічному підйому.

По-третє, в умовах глобалізації та посилення конкуренції на міжнародних ринках ефективність і конкурентоспроможність українських підприємств тваринництва стають вирішальними. Аналіз моделей зростання допомагає ідентифікувати кращі практики управління, інноваційні підходи та фактори, що підвищують конкурентоспроможність, дозволяючи вітчизняним виробникам займати гідне місце на світовому ринку.

По-четверте, інвестиційна привабливість галузі тваринництва залежить від її економічного потенціалу. Розуміння механізмів зростання дозволяє інвесторам оцінити ризики та перспективи, що є важливим для залучення капіталу, необхідного для модернізації, розширення виробництва та впровадження нових технологій.

По-п'яте, екологічні та соціальні аспекти тваринництва вимагають сталого розвитку. Сучасні моделі економічного зростання повинні враховувати не лише фінансові показники, а й вплив на довкілля, добробут тварин і соціальну відповідальність. Аналіз моделей зростання дозволяє інтегрувати ці аспекти у стратегії розвитку підприємств.

Наукові дослідження багатьох українських вчених (В. Антощенкова, Л. Галаєва, Т. Гнатєва, В. Лаврук, І. Пальчик, В. Ходаківський та ін.) зосереджені на проблемах економічної ефективності ведення бізнесу, зокрема в аграрному секторі, а також на формуванні ефективних моделей економічного зростання та розвитку й пошуку механізмів їх реалізації. Однак, з огляду на поточну економічну невизначеність, ці питання вимагають подальшого ретельного аналізу.

Мета статті полягає в аналізі моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва.

Вирішення проблем економічного зростання передбачає застосування різних моделей, що є основою для формування ефективної стратегії розвитку. Це не просто вибір однієї універсальної «пігулки», а радше адаптивний підхід, який враховує конкретні умови, цілі та виклики, що стоять перед підприємством або галуззю.

Аналіз наукових праць щодо теми дослідження [4–9] дозволяє стверджувати таке.

По-перше, моделі зростання виступають як діагностичний інструмент. Вони дозволяють не тільки описати поточний стан, але й виявити вузькі місця, фактори, що стримують розвиток, і приховані резерви. Наприклад, якщо аналіз показує, що підприємство стагнує через низьку продуктивність праці, це вказує на необхідність застосування інтенсивних моделей зростання, сфокусованих на модернізації та навчанні персоналу, а не на простому збільшенні поголів'я.

По-друге, різноманіття моделей дає гнучкість у реагуванні на зовнішні та внутрішні зміни. Економічне середовище є динамічним – змінюються ціни на сировину, попит споживачів, технології. Підприємство, яке сконцентроване на одній моделі, може виявитися неконкурентоспроможним. Наприклад, в умовах браку земельних ресурсів екстенсивна модель зростання стає неефективною, і підприємствам доводиться переходити до інтенсивних та інноваційних підходів.

По-третє, комбінування моделей є ключем до сталого та збалансованого зростання. Лише екстенсивне зростання може бути швидким, але не завжди стійким, оскільки швидко вичерпує ресурси. Лише інтенсивне зростання вимагає значних початкових інвестицій. Успішні підприємства часто застосовують гібридні моделі, поєднуючи, наприклад, поступове екстенсивне розширення з постійним упровадженням інтенсивних технологій та інновацій. Такий підхід дозволяє досягати синергетичного ефекту, де загальний результат перевищує суму окремих складових.

По-четверте, застосування моделей зростання сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Вони допомагають керівництву відповісти на запитання: куди інвестувати, які технології впроваджувати, як оптимізувати виробничі процеси, чи варто виходити на нові ринки. Моделі надають фреймворк для прогнозування та оцінки потенційних результатів різних стратегій.

Отже, використання різних моделей економічного зростання є не просто академічним завданням, а практичною необхідністю для виживання та процвітання підприємств – виробників продукції тваринництва. Це дозволяє не тільки вирішувати поточні проблеми, а й формувати довгострокову стратегію, яка забезпечить конкурентоспроможність, сталість та успіх у майбутньому.

Варто зазначити, що універсальної «єдиної» моделі зростання не існує, оскільки економічне зростання підприємств у тваринництві є багатфакторним процесом і залежить від багатьох специфічних умов. Тож розглянемо основні категорії моделей та чинники, які їх формують (табл. 1).

Таблиця 1

Основні види моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва

Модель	Суть	Переваги	Недоліки
Інтенсивна модель зростання	Збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності використання наявних ресурсів (земля, тварини, обладнання, праця) без значного збільшення їх кількості	Зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності, зменшення впливу на довкілля (за рахунок ефективності)	Вимагає значних інвестицій у технології та навчання, може бути обмежена рівнем розвитку науки та техніки
Екстенсивна модель зростання	Збільшення обсягів виробництва за рахунок залучення додаткових ресурсів	Відносно швидке нарощування обсягів виробництва (за наявності ресурсів)	Може призвести до зниження ефективності використання ресурсів, зростання собівартості, збільшення навантаження на довкілля, залежність від доступності ресурсів
Інноваційно-орієнтована модель зростання	Постійне впровадження інновацій у всіх аспектах діяльності підприємства	Створення унікальних конкурентних переваг, висока маржинальність, адаптація до мінливих умов ринку	Високі інвестиційні ризики, потреба у висококваліфікованому персоналі, довгий цикл окупності інновацій
Інтеграційна модель зростання	Інтеграція з іншими учасниками ланцюга доданої вартості	Зниження трансакційних витрат, підвищення контролю над якістю, збільшення ринкової влади, доступ до нових ринків	Складність управління інтегрованими структурами, високі інвестиції, можливі антимонопольні обмеження
Модель сталого розвитку	Інтегрує принципи інтенсивного зростання з урахуванням екологічних, соціальних та економічних аспектів	Довгострокова життєздатність, зниження екологічних ризиків, підвищення репутації та конкурентоспроможності, оптимізація ресурсів, соціальна відповідальність	Високі початкові інвестиції, складність впровадження та моніторингу, повільна віддача від інвестицій, недосконалість законодавчої бази, складність балансування інтересів

Джерело: складено автором на основі [1–3; 5; 6; 8].

Економічне зростання в аграрному секторі, а особливо у тваринництві, має свої унікальні особливості, які відрізняють його від зростання в промисловості чи сфері послуг. Це обумовлено біологічним характером виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, тривалим виробничим циклом і специфікою ринку продукції. Розглянемо основні моделі та фактори, що впливають на зростання в тваринництві.

1. Інтенсивна модель зростання. Інтенсивний шлях зростання передбачає збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності використання наявних ресурсів та впровадження інновацій. Для тваринництва це означає:

- ✦ *підвищення продуктивності тварин.* Застосування високопродуктивних порід, по-

кращення генетики, збалансована годівля, сучасні системи утримання, ветеринарне обслуговування, що дозволяє отримувати більше молока/м'яса/яєць від однієї тварини;

- ✦ *інтенсифікація використання землі.* Підвищення врожайності кормових культур, застосування нових технологій заготівлі та зберігання кормів, що дозволяє утримувати більше тварин на тій самій площі;
- ✦ *модернізація та автоматизація.* Впровадження сучасного обладнання (автоматичні доїльні установки, системи контролю мікроклімату, роботизовані кормороздавачі), що знижує витрати праці та підвищує якість продукції;

- ✦ *інвестиції в людський капітал*. Навчання та перекваліфікація персоналу, що забезпечує ефективне використання нових технологій;
- ✦ *диджиталізація та аналітика*. Використання даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо годівлі, розмноження, здоров'я тварин.

Іntenсивна модель є основою сталого розвитку галузі. Вона дозволяє зменшити собівартість, підвищити якість продукції, збільшити прибутковість і зменшити негативний вплив на довкілля (через ефективне використання ресурсів та переробку відходів). Проте вона вимагає значних інвестицій та доступу до інноваційних технологій.

2. Екстенсивна модель зростання. Ця модель базується на збільшенні обсягів виробництва за рахунок розширення ресурсів без значного підвищення їхньої ефективності. У тваринництві це проявляється у:

- ✦ *збільшенні поголів'я* (збільшення кількості тварин без суттєвого поліпшення їхньої продуктивності, розширення ферм);
- ✦ *розширенні пасовищних угідь* (залучення нових земель для випасу або вирощування кормів);
- ✦ *збільшенні трудових ресурсів* (найм більшої кількості працівників без інвестицій у їхню кваліфікацію чи механізацію праці);
- ✦ *збільшення виробничих потужностей* (будівництво нових приміщень, придбання додаткового обладнання).

Хоча екстенсивний шлях може дати швидке збільшення обсягів, він часто призводить до виснаження природних ресурсів, зниження рентабельності через зростання витрат на одиницю продукції та до екологічних проблем (наприклад, надмірне навантаження на пасовища, забруднення ґрунтів і вод). Ця модель є малоперспективною в умовах обмежених ресурсів та зростаючого попиту на якісну та екологічно чисту продукцію.

3. Інноваційно-орієнтована модель зростання. Ця модель базується на постійному впровадженні інновацій у всіх аспектах діяльності підприємства. У тваринництві це проявляється у:

- ✦ *впровадженні «розумних» ферм* (Smart Farms) – IoT (Інтернет речей), штучний інтелект для моніторингу та управління;
- ✦ *біо- та нанотехнологіях* (розробка нових препаратів, вакцин, методів діагностики);
- ✦ *енергоефективних рішеннях* (використання альтернативних джерел енергії, оптимізація споживання);

- ✦ *нових продуктах і ринках* (розробка нових видів м'яса, молока, продуктів переробки, вихід на нові ринки збуту);
- ✦ *науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботах* (введення нових порід тварин, кормів, технологій утримання).

4. Інтеграційна модель зростання. Ця модель базується на інтеграції з іншими учасниками ланцюга доданої вартості. У тваринництві це проявляється так:

- ✦ *вертикальна інтеграція* (вперед – створення власних переробних потужностей, дистриб'юторських мереж, роздрібних точок продажу; назад – створення власних кормовиробних підприємств, генетичних центрів, ветеринарних клінік);
- ✦ *горизонтальна інтеграція* (придбання або злиття з іншими підприємствами тваринництва);
- ✦ *кластерна модель* (створення агропромислових кластерів, де підприємства тваринництва співпрацюють з виробниками кормів, переробниками, логістичними компаніями, науковими установами).

5. Модель сталого розвитку. Ця модель є сучасною та найбільш бажаною для аграрного сектора. Вона інтегрує принципи інтенсивного зростання з урахуванням екологічних, соціальних та економічних аспектів. Для тваринництва це означає таке:

- ✦ *екологічна стійкість* (мінімізація забруднення довкілля (управління відходами, зменшення викидів парникових газів), збереження біорізноманіття, розвиток органічного тваринництва);
- ✦ *економічна життєздатність* (забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності виробництва в довгостроковій перспективі. Це включає раціональне використання ресурсів, диверсифікацію продукції, розвиток переробки);
- ✦ *соціальна відповідальність* (забезпечення гідних умов праці, соціальних гарантій для працівників, сприяння розвитку сільських територій і належних умов для перебування тварин);
- ✦ *інноваційний підхід* (постійний пошук і впровадження нових, більш ефективних та екологічно безпечних технологій та методів ведення господарства).

Модель сталого розвитку вимагає комплексного підходу та державної підтримки. Вона допомагає збалансувати економічні інтереси з вимогами суспільства до безпечної, якісної продукції та відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Незважаючи на певні труднощі, ця модель є перспективною та необхідною для підприємств тваринництва, оскільки забезпечує їхню адаптацію до сучасних викликів та вимог ринку.

Аналіз моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва вимагає комплексного підходу, що враховує як макроекономічні чинники, так і специфіку галузі. Ці моделі можуть бути класифіковані за різними ознаками, але в загальному плані вони описують, як підприємства збільшують обсяги виробництва, прибутковість, ринкову частку та інвестиційну привабливість.

Основними чинниками, що впливають на вибір та ефективність моделі зростання, на нашу думку, є такі:

1. Макроекономічне середовище, в тому числі:

- ✦ рівень інфляції, процентні ставки, доступність кредитів;
- ✦ державна підтримка (субсидії, дотації, податкові пільги);
- ✦ законодавча база (ветеринарно-санітарні норми, екологічні вимоги);
- ✦ наявність кваліфікованої робочої сили;
- ✦ рівень розвитку інфраструктури (дороги, енергопостачання).

2. Ринкові умови, в тому числі:

- ✦ рівень попиту та пропозиції на продукцію тваринництва;
- ✦ ціни на сировину (корми) та готову продукцію;
- ✦ конкурентне середовище;
- ✦ експортні можливості та імпорتنі обмеження.

3. Внутрішні фактори підприємства, в тому числі:

- ✦ фінансовий стан і доступ до капіталу;
- ✦ управлінський потенціал і досвід керівництва;
- ✦ наявність технологій та обладнання;
- ✦ якість генетичного матеріалу тварин;
- ✦ ефективність системи маркетингу та збуту.

Для аналізу моделей економічного зростання підприємств-виробників у тваринництві використовуються різноманітні методи, а саме:

1. Економіко-математичне моделювання (побудова регресійних моделей для виявлення залежностей між показниками зростання та факторами впливу).

2. SWOT-аналіз (оцінка сильних і слабких сторін підприємства, можливостей і загроз з боку зовнішнього середовища).

3. Порівняльний аналіз (зіставлення показників зростання підприємства з аналогічними показниками конкурентів, середньогалузевими значеннями, лідерами ринку).

4. Фінансовий аналіз (оцінка динаміки показників прибутковості, рентабельності, ліквідності, платоспроможності).

5. Інвестиційний аналіз (оцінка ефективності інвестиційних проєктів, що сприяють зростанню).

6. Системний аналіз (комплексне вивчення підприємства як системи, де всі елементи взаємопов'язані та впливають на загальне зростання).

Вибір оптимальної моделі економічного зростання для підприємства-виробника у тваринництві є стратегічним рішенням, яке має базуватися на глибокому аналізі внутрішніх можливостей і зовнішніх умов. Часто успішні підприємства використовують гібридні моделі, поєднуючи елементи інтенсивного, інноваційного та інтеграційного зростання. Ключовим є постійний моніторинг ринку, впровадження передових технологій та гнучкість у прийнятті управлінських рішень для забезпечення сталого та ефективного розвитку в умовах динамічного агропромислового сектора.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз моделей економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва є фундаментальною передумовою для сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузі. У сучасному динамічному економічному середовищі, де глобальні виклики (зміна клімату, продовольча безпека, мінливі споживчі переваги) поєднуються зі специфічними для тваринництва факторами (біологічні ризики, залежність від кормової бази), розуміння та застосування адекватних моделей зростання є не розкішшю, а життєвою необхідністю.

В умовах обмежених ресурсів і зростаючих вимог до якості та екологічності продукції екстенсивні моделі зростання (збільшення обсягів за рахунок розширення ресурсів) є неефективними та нежиттєздатними в довгостроковій перспективі. Майбутнє тваринництва – за інтенсивними моделями, що базуються на підвищенні продуктивності та ефективності використання ресурсів через інновації, технологічну модернізацію та інвестиції в людський капітал. Найбільш прогресивною є модель сталого розвитку, яка інтегрує економічну ефективність з екологічною відповідальністю та соціальним благополуччям. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Антощенко В. В. Маркетинговий аналіз ефективності розвитку підприємств галузі тваринництва. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 2. Т. 2.
DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2021-2-2-105>
2. Галаєва Л. В., Шульга Н. Г., Рогоза Н. А. Моделювання галузевої структури сільськогосподарського підприємства: практикум. Київ : НУБіП, 2008. 35 с.
3. Гнатєва Т. М., Лівінський А. І. Методологічне забезпечення виробничого потенціалу підприємств аграрного виробництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 25–31.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.5.25>
4. Лаврук В. В. Економічна модернізація тваринництва як основна передумова його ефективного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 12. С. 34–37. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2017/8.pdf
5. Небава М. І. Теорія макроекономіки: навч. посіб. Київ : Слово, 2003. 536 с.
6. Пальчик І. М. Теоретична та емпірична модель розвитку та ефективності внутрішньогосподарської переробки тваринницької продукції в аграрних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=926>
7. Пасемко Г. П., Бага Л. Г., Довгаль С. В., Момот А. С. Економічний та виробничий потенціали АПК. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 3. С. 25–32.
DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2018-3-25>
8. Трегуб О. М. Імітаційне моделювання виробництва продукції тваринництва як інструмент гармонізації галузевої структури сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2016. Вип. 6. Ч. 3. С. 97–102. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_3_2016ua/24.pdf
9. Хомаківський В. М., Бондар Д. О., Консевич Є. В., Ненько Л. О. Сучасні аспекти та перспективи економічного зростання сільськогосподарських підприємств в системі вдосконалення умов інвестиційного забезпечення. *Агросвіт*. 2023. № 22.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.22.167>

REFERENCES

Antoshchenkova, V. V. "Marketing Analysis of the Effectiveness of the Development of Enterprises in the Livestock Industry". *Visnyk KhNAU im. V. V. Dokuchaieva. Seriya «Eko-*

nomichni nauky», vol. 2, no. 2 (2021).

DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2021-2-2-105>

Halaieva, L. V., Shulha, N. H., and Rohoza, N. A. *Modeliuvannia haluzevoi struktury silskohospodarskoho pidpriemstva: praktykum* [Modeling the Industry Structure of an Agricultural Enterprise: Workshop]. Kyiv: NUBiP, 2008.

Hnatieva, T. M., and Livinskyi, A. I. "Metodolohichne zabezpechennia vyrobnychoho potentsialu pidpriemstv ahrarnoho vyrobnytstva" [Methodological Provider of Manufacturing Potential of Agricultural Production Enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 5 (2019): 25–31.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.5.25>

Khodakivskyi, V. M. et al. "Suchasni aspekty ta perspektyvy ekonomichnoho zrostantia silskohospodarskykh pidpriemstv v systemi vdoskonalennia umov investytsiinoho zabezpechennia" [Modern Aspects and Prospects of Economic Growth of Agricultural Enterprises in the System of Improving the Conditions of Investment Support]. *Ahrosvit*, no. 22 (2023).

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.22.167>

Lavruk, V. V. "Ekonomichna modernizatsiia tvarynnytstva yak osnovna peredumova yoho efektyvnoho rozvytku" [Economic Modernization of Livestock Farming as the Main Prerequisite for Its Effective Development]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 12 (2017): 34–37. http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2017/8.pdf

Nebava, M. I. *Teoriia makroekonomiky* [Macroeconomic Theory]. Kyiv: Slovo, 2003.

Palchuk, I. M. "Teoretychna ta empyrychna model rozvytku ta efektyvnosti vnutrishnospodarskoi pererobky tvarynnytskoi produktsii v ahrarnykh pidpriemstvakh" [Theoretical and Empirical Model of Development and Efficiency of On-farm Processing of Livestock Products in Agricultural Enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2012). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=926>

Pasemko, H. P. et al. "Ekonomichni ta vyrobnychiy potentsialy APK" [Economic and Production Capacity of AIC]. *Visnyk KhNAU. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 3 (2018): 25–32.

DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2018-3-25>

Trehub, O. M. "Imitatsiine modeliuvannia vyrobnytstva produktsii tvarynnytstva yak instrument harmonizatsii haluzevoi struktury silskohospodarskykh pidpriemstv" [The Imitation Modeling of Livestock Production as a Tool of Agricultural Enterprises Branch Structure Harmonization]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svi-tove hospodarstvo»*. Iss. 6. Part 3 (2016): 97–102. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_3_2016ua/24.pdf